

ILIE RAD

Melbourne-i feljegyzések

■ A románok a 19. század végén kezdtek el Ausztráliába emigrálni; a folyamat a romániai kommunista rendszerben felerősödött. A galaci származású Vasile Teodorescu egy kereskedelmi hajón dolgozott, ide érkezve *Theodore*-ra változtatta a családnevét. Mint Edward Grandwille Theodore (1884–1950) a következő tisztségeket töltötte be Ausztráliában: az Ausztráliai Munkások Szakszervezetének elnöke (amely rendkívül erős szakszervezet volt), Queensland állam kormányfője (1919–1925 között), Ausztrália pénzügyminisztere és kormányfőhelyettese (1929–1931 között) a Sculin által vezetett kormányban.

Ausztráliában jelenleg négy román (ortodox) egyházközség létezik: az első az 1972-től működő templom, amelyet védőszentjeiről „Szent Péter és Pál-templomnak” neveztek el. 1982-ben pedig egy 1867-ben épült, négyszáz férőhelyes gótikus kőépületet vásároltak, amelyet megfelelő bútortal, kegytárgyakkal (beleértve egy szép ikonosztázt is) és papilakkal láttak el. A templomot 1985-ben hiteles bizánci stílusban festette ki Gheorghe Raducanu bukaresti festőművész. Az ikonosztáz Tiberiu Rusu képzőművész és Mihai Ceaicovschi technikus alkotása. A festő 1987-ben mozaikból rakta ki a templom orommezéjén látható patrónusokat, a Szent Pétert és Pált ábrázoló életnagyságú ikonokat. 1989-ben háromszintes kulturális központot hoztak létre, ahol könyvtár működik, és oktatni is lehet.

Dumitru Coman atya, a Szent Péter és Pál ortodox templom papja elmondta, hogy Melbourne városban jelenleg közel 10 000 román él. Amikor Ausztrália 200. évfordulóját (1788–1988) ünnepelték, az Ausztrál Köztelevízió innen közvetítette a szentmisét. 1973-ban az egyházközség testülete vasárnapi iskolát létesített itt, hogy a fiatalok elsajátíthassák a román nyelvet, megismerkedhessenek az ortodox hittel és az ortodox egyházi hagyományokkal. A könyvtárban néhány ezer, román nyelven írt könyv található. Ugyancsak itt működik egy egyházi kórus és egy néptáncsoport. Az egyházközség adta ki az *Altarul strabun* (Ósi oltár) című folyóiratot, amelyet (1972–1987 között) egész Ausztráliában terjesztettek, 1987-től pedig csak Melbourne-ben, természetesen anyagi okok miatt. 1988-tól kezdődően negyedévenként jelenik meg a fentebbi folyóirat melléklete, a *Facla* (Fáklya), amelyben a

nemzet történelmére és kultúrájára, teológiájára, az egyházközség tevékenységére stb. vonatkozó cikkek és esszék jelennek meg. Egyes cikkek angol nyelvűek, és ezeket értékelik az ausztráliai hatóságok is tartalmuk miatt. Sydney-ben jelenleg két román, ortodox egyházközség működik (Keresztelő Szent János és Szűz Mária tiszteletére), Perthben egy (Szentháromság), Adelaide-ben egy (ennek Szent Miklós a védőszentje), Brisbane-ben egy (Szent Demeter). Mindhárom egyházközség templommal rendelkezik, és a Román Pátriárkátusnak van alárendelve.

Az itteni román ortodox egyházközségek bekapcsolódnak az Ausztráliában rendkívül aktív ökumenikus tevékenységbe, tagjai az Ausztráliai Egyházak Tanácsának, illetve a bármelyik államban működő Egyházi Tanácsnak, a Faith and Order (Hit és Alkotmány) Bizottságnak, a Victoria állam-beli Emigránsok Egyházak közötti Tanácsnak, foglalatosságaik között szerepel az is, hogy a többi keresztény egyházhoz közeledjenek, és megismerjék a nem keresztény vallási tömörüléseket is. Jelentős az a tény, hogy 1986-ban, amikor II. János Pál pápa Ausztráliába látogatott (a Szent Patrick-székesegyház bejáratánál levő padlózatot van egy ezt tanúsító feljegyzés), a román ortodox egyház képviselője az ortodox egyház (a bolgárok, makedónok, oroszok, ukránok, örmények, koptok és szíriaiak) nevében köszöntötte a pápát, mindez megerősíti azt a tényt, hogy Ausztráliában milyen jó hírnévnek örvend az ortodoxia. Továbbá a Román Ortodox Egyház nagyon aktív volt az Egyházak Világtanácsának 7. Közgyűlésén, amelyet Camberrában szerveztek meg 1991 februárjában.

Részt vettem azon a szentmisén, amelyet Coman atya celebrált két másik pappal, Dincă és Michael atyával közösen (ez utóbbi angol nyelven misézett). Coman atya beszédében a templom két védőszentjének, a fentebbi két apostolnak, azaz Péternek és Pálnak a cselekedeteire összpontosított. Szent Péterről több mindent tudtam (egyes tényekről a 2009-es római kirándulásom során, a Vatikánban tett látogatásom alkalmával szereztem tudomást), Pál cselekedeteiről azonban vajmi keveset tudtam. A négyszáz férőhelyes templom összes helyét elfoglalták, az emberek egy része pedig kintről hallgatta a misét.

Ezt követően a melbourne-i Marian Dincă vette át a szót, aki azt szorgalmazta,

hogy a Melbourne külnegyedének számító Dandenongban ortodox egyházközséget hozzanak létre, majd megköszönte a Szent Péter és Pál Egyházközség által adományozott pénzt (hozzávetőlegesen 25 000 ausztrál dollárt), amelyet e lakónegyedbeli új templom felépítésére használnak majd fel.

Következett az agapé, itt találkoztunk újból Camelia Florescu asszonnyal, aki a melbourne-i közösségek román rádiójának szerkesztője, és akit egy korábbi interjú alkalmával ismertem meg, amikor Eugen Ionescu úrnak én voltam az interjúalánya. Florescu asszonytól megtudtam, hogy a híres súlyemelő, Nicu Vlad fia, aki ausztrál állampolgár lett, az első helyen végzett 900 versenyző közül. Megismertem Floreana Coman tiszteletes asszonyt is, a fizika-tudományok doktorát, a Légterek, Gépészmérnöki és Ipari Termékek Karának társult oktatóját, aki ugyanakkor a Fabrics, Composites, Science and Technologies igazgatója is. Eme foglalatosságok ellenére szakít időt az *Egyházközség értesítőjének* kiadására is. A „Húsvéti szokások” rovat a tojásfestés művészetébe vezet be, majd verscsokor következik a fel-támadásról olyan költők tollából, mint George Coşbuc, Tudor Arghezi, Mihai Emiescu, Alexei Mateevici és Vasile Militaru. A „Román Ortodox egyház nagy gyóntató atyjának tárházában” Iosif Boaghiu atyát mutatja be egy cikkben Ioanichie Balan főapát. Balan interjút is közöl Iosif Boaghiu atyával, aki hat évtizeden át (1947–2002 között) a bukaresti Antim kolostorban vezette a gyóntatásokat és a vallásos életet (Ioanichie Balan főapát még közöl egy nagyon érdekes riportot a *Jeruzsálemi Szent Tízről*). Ugyancsak itt található meg a Dumitru Staniloae atyáról szóló írás is, aki mint Dan Zamfirescu professzor megjegyezte, „az ortodoxia talán egyik legnagyobbja [teológusa] Grigore Palamastól napjainkig”, ezt a cikket a nagy teológus néhány gondolata követi. (Birto-komban van Staniloae atyának egy 1992-ben keltezett levele, amikor én az *Excelsior* folyóiratot szerkesztettem, és abban többek között ezt írta nekem: „Örvendek az *Excelsior* folyóirat megjelenésének, amelynek az a hivatása, hogy egészséges gondolatokkal hozzájáruljon a fiatalság oktatásához és kulturális látókörének kiszélesítéséhez. Örvendek továbbá annak is, hogy a szerkesztőség

a *hitnek* is áldoz egy rovatot, mert nélküle az életünk értelmetlen.”)

Végezetül dr. Ioan Ramureanu paptanár Nagy Szent Bazilról is ír (2009-ben a szent jubileumi éve volt), egy másik, aláírás nélküli cikk Szent György vértanúról szól (az ortodox ikonográfiában a szentet a sárkány megölése közben ábrázolják). Végül egy listát is olvashatunk, amelyben több mint hatvan személynév szerepel, azoké, akik kifizették az egyházat adót. Coman tiszteletes asszonyt érdekelte az újságírói véleményem az általa kiadott értesítőről. Elmondtam neki, hogy a folyóirat megérdemli a kiváló jelzőt mind a bemutatást, mind a stílust, a helyesírást, a tartalmat és a képanyagot stb. illeti, és csupán három, kevésbé fontos észrevételt fogalmaztam meg: a cikkekben használják a román betűkészletet, a megjelenésre vonatkozó adatok (a megjelenés éve, a folyóirat száma stb.) szerepeljenek a folyóirat fedőlapján és nem a végén, és ha máshonnan vesznek át anyagokat, kötelező a forrás megjelölése. Végül pedig azt javasoltam, amit minden értelmiségi figyelmébe is ajánlok: a kiadványaikat küldjék el a nagy romániai könyvtárakba, hogy megismerhessük őket, mert ezáltal bekerülhetnek a romániai tudományos és kulturális köztudatba. Ugyanakkor jó volna, ha az egyházközségnek lenne egy vendégkönyve, ahova az ide látogató személyiségek bejegyezhetnék benyomásaikat (ilyesmit a bécsi ortodox egyházközségben láttam, és nagyon jó ötletnek tűnt).

Amíg a finom töltött káposztát fogyasztottam, amit a Nőszövetség készített el, megismerkedtem Irina Monica Diaconescu asszonnyal, aki a forradalom után emigrált Ausztráliába, és aki történetesen pont... Nicu Vlad anyósa volt! Milyen kicsi a világ! Elmeséltem neki, hogy tegnapi értesültem unokájának kiváló teljesítményéről, amit Diaconescu asszony nem titkolt büszkeséggel vett tudomásul. Azt mondta nekem, hogy eredetileg három hónapra jött ki Ausztráliába, de aztán úgy döntött, hogy végleg itt marad. A kommunista Romániában több mandátumon át Pucioasa helység polgármestere volt, ami pedig azt bizonyítja, hogy az igazán értékes embereket kevésbé kedvező körülmények között is kibontakozhatnak.

Nagy-Hintós Diana fordítása